

ПРОГРАМА ЗА
НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА
ОТ БЕДСТВИЯ
2020-2025 год.

ОБЛАСТ ШУМЕН

I. ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И АНАЛИЗ.

1. Основание за разработване.

Програмата за намаляване на риска от бедствия е разработена, във връзка със задълженията на Областния управител на Област Шумен, възложени му със Закона за защита при бедствия (ЗЗБ).

Програмата за намаляване на риска от бедствия на Област Шумен се разработва на основание чл. 6г, ал.1, чл. 64, ал. 1, т. 11 и чл. 64б, т. 1 от ЗЗБ.

2. Анализ.

Програмата има за цел да определи дългосрочните приоритети за действие за намаляване на риска от бедствия и да подпомогне изпълнението на мерките за тяхното осъществяване на територията на Област Шумен. Програмата ще спомогне за изграждане на система от мерки, чрез дългосрочно планиране за периода 2020-2025 год.

Програмата на Област Шумен за намаляване на риска от бедствия определя целите, приоритетите и задачите за защитата при бедствия за периода 2020 до 2025 год.

Програмата съответства на целите определени в Националната стратегия за защита при бедствия, приета с решение на Министерски съвет РМС № 505/19.07.2018 год. Тя е основен документ за политиката в областта на предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия и определя насоките за създаване на ефективна, ресурсно и технически осигурена система за превенция и реагиране при бедствия.

В предстоящите десетилетия се очаква промените в климата да доведат до нарастване на честотата и мащаба на бедствията. По честите и по-силни бури и наводнения, както и дълготрайните засушавания и опустошителни горски пожари могат да окажат значително вредно въздействие върху съществуващите възможности на обществото, за справяне с последици след подобни опасни събития. Поради тази причина и поради сложността и обхвата на бедствията е необходимо обединяване на усилията на всички отговорни институции и активното им включване в дейностите за намаляване на риска от бедствия, като се очаква това да доведе до значително намаляване на човешки, социални, икономически и природни щети и загуби.

Анализът на възникналите бедствия показва, че голяма част от тях са причинени вследствие на природни явления. В тази връзка е необходимо да се отчетат резултатите от извършените проучвания, според които средната годишна температура на въздуха в България, през последните десетилетия (1988-2011 год.) се е повишила средно с 1,3⁰С в сравнение с тази от периода 1961-1990 год. Установени са и значителни вариации в количеството на валежите през отделните години за периода 1988-2011 год. Промени се наблюдават и в максималните денонощни валежи, като всички тези резултати показват тенденция към повишаване на риска от свързаните с тях бедствия.

Прогнозираните промени в температурите и валежите сочат, че в зависимост от използвания сценарий, средната температура на въздуха в страната ще нарасне към 2082-2100 год. спрямо нормата от 1961-1990 год. с от 2⁰ до 7⁰ С. Според прогнозите се очаква намаление на средногодишните валежи в рамките на 10-20% към края на века, както и увеличаване на броя и интензивността на сухи и горещи периоди през лятото.

В допълнение, скорошна оценка на риска от свързани с климатични промени природни бедствия, извършена в рамките на проекта ENHANCE, показва, че Европа може да бъде изправена пред непрекъснато нарастване на свързаните с климата опасности. Резултатите, които се базират на набор от симулации на регионални климатични модели за три прогнозни периода (2020 г., 2050 г., 2080 г.), обхващат седем опасности свързани с климата: топли вълни, студени вълни, суши, горски пожари, речни наводнения, крайбрежни наводнения и бури. Според направена оценка в доклад на Европейската агенция по околна среда (*EEA Report № 1/2017 Climate change. impacts and vulnerability in Europe 2016: An indicator-based report*) до 2080 год. огромни райони в редица европейски страни, сред които и България, ще бъдат обект на увеличаване на вероятността от възникване на опасност от най-малко 20% при три или дори четири от разгледаните седем опасности.

Предвид изложеното се налага изводът, че е трудно да се очертаят точните измерения на опасността от бедствия, в следствие от глобалните климатични промени. Резултатите от досегашните изследвания на проблема са доста несигурни, но показват, че глобалните промени ще доведат до значителни изменения в климата и в хидроложкия режим на обширните територии от Европа, в т.ч и в България. Рискът от засушаване, горещи вълни и наводнения, както и от свързаните с тях бедствия е реален и следва да се предприемат мерки за ограничаване на въздействието на причиняващите ги фактори.

В заключение, дейностите за намаляване на риска от бедствия, следва да бъдат ефективни, съгласувани, ресурсно осигурени, да обхващат всички сектори и опасности, и не на последно място наличната информация и начините за справяне с тях да бъдат достъпни и разбираеми за хората.

2.1. Информация за изминали събития за периода 2005-2018 год.

През последните години на територията на Област Шумен възникнаха редица бедствия, които отнеха човешки живот и нанесоха значителни щети на обекти от критичната инфраструктура, земеделски продукции, лични имоти и имущества.

На основание наличната информация за периода 2005 г. – 2018 г. на територията на областта е обявявано бедствено положение в следните случаи:

- На 03.02-09.02.2005 г. на територията на община Нови пазар, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа;
- На 04.02-09.02.2005 г. на територията на община Каолиново, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.
- На 04.02-09.02.2005 г. на територията на община Шумен, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.
- На 04.02-09.02.2005 г. на територията на община Никола Козлево, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.
- На 04.02-09.02.2005 г. на територията на община Венец, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.
- На 04.07-08.07.2005 г. на територията на община Смядово, поради наводнение. Нанесените преки финансови загуби в жилищния сектор са 78 хил. лв. В следствие на бедствието са повредени 26 жилища и 4 са разрушени.

- На 04.07-05.07.2005 г. на територията на община Велики Преслав, поради наводнение. Нанесените преки икономически загуби в жилищния сектор са на стойност 13 хил. лв. В следствие на бедствието е повредено едно жилище и едно е разрушено.
- На 04.07-06.07.2005 г. на територията на община Нови пазар, поради наводнение. Нанесените преки икономически загуби в жилищния сектор са 10 хил. лв. Следствие бедствието са повредени 46 жилища.
- На 04.07-06.07.2005 г. на територията на община Върбица, поради наводнение. Няма данни за преки икономически загуби.
- На 04.07-05.07.2005 г. на територията на община Каолиново, поради наводнение. Няма данни за преки икономически загуби.
- На 04.07-06.07.2005 г. на територията на община Шумен, поради наводнение. Няма данни за преки икономически загуби.
- На 04.07-06.07.2005 г. на територията на община Никола Козлево, поради наводнение. Няма данни за преки икономически загуби.
- На територията на област Шумен за периода 04.07-06.07.2005 г., поради наводнение са нанесени директни икономически загуби, вследствие повредени или разрушени критични инфраструктури в размер на 7415 хил. лв.
- На 10.12-25.12.2016 г. на територията на село Хитрино, следствие дерайлиране на влакова композиция от 26 ж.п. цистерни (газ пропан-бутан и газ пропилен), с последвал взрив и пожар. Загинали 7 души, ранени 16 души. Нанесени директни икономически загуби в жилищния сектор, критична инфраструктура в размер на 17 млн. лева.
- На 07.01-10.01.2017 г. на територията на община Нови пазар, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.
- На 07.01-10.01.2017 г. на територията на община Каолиново, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.
- На 07.01-10.01.2017 г. на територията на община Никола Козлево, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.
- На 07.01-10.01.2017 г. на територията на община Венец, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.
- На 07.01-10.01.2017 г. на територията на община Хитрино, поради обилен снеговалеж. Засегната е проходимостта на пътища и електропреносната мрежа.

II. ЦЕЛ И НАПРАВЛЕНИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.

1. Цел на Програмата за намаляване на риска от бедствия.

Въпросът за генезиса, смекчаването на последствията и ликвидацията на природните бедствия е актуална тема не само за България, но и за човечеството като цяло. Това е обусловено от ежегодното увеличение на честотата, географията на проявление и мащаба на катастрофалните бедствия от природен характер, което не само възпрепятства развитието на човешката цивилизация, а в определени случаи поставя под заплаха самото съществуване на антропосферата.

Програмата за намаляване на риска от бедствия, наричана за краткост „Програмата” има за цел предотвратяване и/или намаляване на неблагоприятните последици за здравето и живота на хората, инфраструктурата, културните и материални ценности и околната среда, следствие на природни и/или причинени от човешка дейност бедствия.

Областната програма за намаляване на риска от бедствия цели да се изгради една система, с която да се определят обекти с приоритети за действие, за да се намали риска от бедствия и да се подпомогне изпълнението на мерките, които се залагат в нея на областно ниво.

2. Оперативни цели на Програмата за намаляване на риска от бедствия:

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 1: Въвеждане на ефективен механизъм за обучение в административните структури, учебни заведения и рискови обекти за управление на обществените системи при бедствия и за усвояване на правилата за защита и самозащита при бедствия.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 2: Оценка, анализ и мониторинг на рисковете от възможните бедствия. Изграждане и поддържане на системи за мониторинг, ранно предупреждение и оповестяване при бедствия.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 3: Повишаване на готовността за ефективно реагиране при бедствия на всички нива на управление. Провеждане на обучение на всички нива в администрацията и сред населението за изграждане на култура за защита при бедствия и повишаване на информираността на населението в дейностите за намаляване на риска от бедствия.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 4: Въвеждане на устойчива система за финансиране на защитата при бедствия.

Водещ фактор за намаляване на риска от бедствия е формирането на култура на превенция на бедствията, както и на правилното поведение на цялото общество по време на бедствие. Повишената обществена култура за риска от бедствия влияе положително върху процесите на вземане на решения, развитието на нормативната база и организирането и разпределението на ресурси за намаляване на риска от бедствия.

Отчитайки състоянието в момента, както и слабите и силните страни в сферата на намаляването на риска от бедствия, може да бъде формулирана следната основна цел:

Предотвратяване и/или намаляване на неблагоприятните последици за човешкото здраве, социално-икономическата дейност, околната среда и културното наследство, вследствие на природни и причинени от човешка дейност бедствия.

За изпълнение на оперативните цели се предвижда да се реализират следните дейности:

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 1

Дейност 1.1. Обучение за реагиране при бедствия:

- обучение на органите за управление;

- обучение на частите на Единната спасителна система;
- обучение на служителите отговарящи за Защита при бедствия в предприятията;
- обучение за усвояване на правилата за поведение при възникване на бедствия;
- информиране на неработещото население за правилата за поведение при бедствия;

- комплексно обучение;
- провеждане на тренировки и учения с частите на Единната спасителна система.

Дейност 1.2. Повишаване на информираността и засилване на участието на населението в дейностите целящи намаляване на риска от бедствия.

Дейност 1.3. Проучване, анализиране и внедряване на научните изследвания и иновациите в областта на защитата при бедствия.

Дейност 1.4. Насърчаване на международното сътрудничество за намаляване на риска от бедствия.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ №2

Дейност 2.1. Анализиране и поддържане в актуално състояние на регистърът на критичната инфраструктура на територията на Област Шумен.

Дейност 2.2. Анализ и оценка на рисковете от бедствия.

Дейност 2.3. Планиране защитата при бедствия.

Дейност 2.4. Подобряване и обновяване на съществуващата нормативна база за намаляване на риска от бедствия.

Дейност 2.5. Развитие на административния капацитет за прилагане на мерките за защита при бедствия.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ №3

Дейност 3.1. Планиране и реализиране на мерки за защита на критичната инфраструктура.

Дейност 3.2. Мерки за управление на риска от бедствия.

Дейност 3.3. Структуриране на органи за управление.

Дейност 3.4. Подобряване на готовността за ефективно реагиране и възстановяване при бедствия.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ №4

Дейност 4.1. Финансово обезпечаване на подготовката за реагиране при бедствия.

Дейност 4.2. Финансово обезпечаване на дейностите за защита при бедствия.

Дейност 4.3. Финансово обезпечаване на неотложно-аварийно възстановителни дейности при бедствия.

III. ПРИРОДНИ И ПРИЧИНЕНИ ОТ ЧОВЕШКАТА ДЕЙНОСТ ОПАСНОСТИ, КОИТО МОГАТ ДА ПРЕДИЗВИКАТ БЕДСТВИЯ.

1. Основни природни и причинени от човешка дейност опасности.

Природното бедствие е съвкупността от дестабилизиращи природни явления, характеризиращи се с голяма интензивност и висок поразяващ фактор, водещи до нарушаване жизнената дейност на социума, унищожаване на материални ценности, травми и човешки жертви. Природните бедствия имат сенергетически характер, т.е. възможно е едно бедствие да породи друго, например вулканичните изригвания често

са съпътствани от земетресения, земетресенията инспирират цунами и т.н., т.е. получава се „домино ефект“.

С всяка изминала година природните бедствия достигат все по драматични величини по отношение на броя и степента на проявление. Разрушителният им потенциал непрекъснато нараства. Независимо от научно-техническия прогрес и превантивните мерки за обезпечаване безопасността, хората стават все по-слабо защитени.

От направени анализи на природните бедствия в България ясно личи тенденция към нарастване, което показва необходимостта от предприемане на спешни мерки за превенция. През последните десетилетия значително е нараснал делът на наводненията, ветровите бури, екстремните температури и земетресенията. Предвид глобалните климатични промени, към тази група за в бъдеще все по-често ще се пречесляват и засушаванията, което от своя страна ще окаже пагубен ефект върху икономическата, а от там и върху социалната сфера в нашата страна.

1.1. Сезмична опасност.

Сеизмичните въздействия се характеризират със своята непредвидимост, особено по отношение на времето, поради което при проявата им се причиняват големи по размер негативни последици - жертви и пострадали сред населението, значителни материални щети и др.

Земетръсната опасност за дадена територия зависи от нивото на земетръсната активност, т.е. от силата и честотата на възможните бъдещи земетресения. Земетресението е природно бедствие, което не може да бъде предсказано. Неговата продължителност е кратка, но последиците могат да бъдат изключително тежки. Разрушителният ефект от земетресенията се дължи на процесите, протичащи на земната повърхност в района на епицентъра. Земетресението е комплексна катастрофа. Освен преките поражения-разрушения и изменения в релефа, не по-малко са и вторичните отрицателни ефекти, съпътстващи земния трясък или получени като негово следствие. Това са: пожари и взривове вследствие на огромни водни вълни-от разрушаване на язовирни стени и други хидротехнически съоръжения; епидемии, причинени от нарушения във водоснабдяването и канализацията; радиационна опасност при разрушаване в ядрено-енергийни обекти газопроводи и др.

От сеизмологична гледна точка България е разположена в Алпийско-Хималайския сеизмичен пояс.

Територията на Република България е характерна с висока сеизмична активност и е сред класифицираните като “втори ранг земетръсно-опасни участъци” по Земята. Тази територия попада под въздействието както на вътрешни, така и на външни за страната сеизмогенни райони с очакван магнитуд до 8-ма степен по скалата на Рихтер и интензивност от 9-та и по-висока степен по скалата на Медведев – Шпонхойер – Карник.

На територията на страната се определят три вътрешни сеизмични района:

- Североизточен – включва Горнооряховската сеизмична зона (очакван магнитуд по скалата на Рихтер до 7,5 –та степен, интензивност от 9-та и по-висока степен по скалата на Медведев – Шпонхойер – Карник /МШК/), Шабленска зона

(максимален магнитуд до 8-ма степен, интензивност до 9-та степен по скалата на МШК за Черноморското крайбрежие), Дуловската зона (максимален магнитуд 7,5 поради относително голямата дълбочина на огнището, максималното въздействие е с интензивност над 8-ма степен по скалата на МШК);

- Средногорски – състои се от Софийска зона (максимален очакван магнитуд 6,5 – 7 и интензивност около 9-та степен по скалата на МШК), Маришка зона (максимален магнитуд 7,5 и интензивност до 10-та степен по скалата на МШК), Тунджанска зона (магнитуд до 6, интензивност в епицентъра до 9-та степен по скалата на МШК) и Подбалканска зона (магнитуд до 7,5 и епицентрална интензивност между 8-ма и 9-та степен по скалата на МШК);

- Рило - Родопски – включва Струмска зона (максимален очакван магнитуд 8, интензивност над 9-та степен по скалата на МШК в епицентралната област), Местенска и Западно-Родопска (Велинградска) зони (във всяка от тях максимален магнитуд 6, съответно епицентрална интензивност около 8-ма степен по скалата на МШК).

Област Шумен е разположена в Средиземно-трансзиатския сеизмичен пояс и се характеризира с незначителна сеизмично активност. Най-пряко въздействие върху сеизмичните процеси ще има Североизточния сеизмичен район, който обхваща две зони - Шабленски и Горнооряховска. Очакваната степен на проявление на сеизмична активност е VII-ма по скалата на Медведев - Шпонхойер - Карник.

Въпросът за същинското прогнозиране - едновременното определяне на силата, мястото и времето на земетресението все още няма еднозначно решение в световен мащаб. Сеизмичната опасност не може да бъде контролирана, но сеизмичният риск може да бъде управляван и намален. Намаляването на сеизмичния риск се осъществява преди всичко чрез подобряване на устройственото планиране и инженерно-техническото проектиране, изграждането и експлоатацията на строежите.

1.2. Опасност от наводнения.

1.2.1. Анализ на възможните наводнения, които биха засегнали територията на областта или част от нея.

Наводнението е временно заливане с вода на значителна част от сушата в резултат от действието на природни сили или разрушени хидротехнически съоръжения, при което се нанасят тежки поражения, като разрушаване на жилища, стопански постройки, пътища и мостове. В някои случаи то е свързано и с човешки жертви.

Наводненията са често срещани природни бедствия. В съответствие с класификация за този вид бедствия за територията на Република България са характерни следните видове наводнения:

➤ природни наводнения:

- наводнения от речни разливи – разрушаване на язовирни стени, диги или други хидротехнически съоръжения, стеснени и с намалена проводимост, затлачени речни русла, дерета и канали;
- поройни наводнения – наводнение, предизвикано от падане на обилни, поройни валежи – над 30 л/ м² или при интензивно топене на снеговете и препълване на канализационната мрежа за повърхностни води.

➤ техногенни наводнения:

- наводнения от аварии и неправилно управление на хидротехнически съоръжения;
- наводнения, причинени от преднамерени действия.

Техногенните наводнения са непредсказуеми и с неясни последици и са възможни в определена степен за всички водни обекти и хидротехнически съоръжения.

1.2.2. Речни прииждания.

Речните прииждания са екстремни състояния на речните течения, които са резултат от активно протичащи хидроложки процеси във водосборите на реките при проявата на съответни синоптични обстановки. Най-голяма роля за формирането на прииждания през студеното полугодие играят валежните обстановки по топли фронтове, а през топлото полугодие – валежните обстановки по студени фронтове. Приижданията са характерни явления в режима на реките, които много често предизвикват неблагоприятни последици за човека, околната среда и инфраструктурата. От една страна, те увеличават съхранените водни ресурси, но от друга, причиняват разрушителни наводнения, а също така ускоряват ерозионно - денудационните и акумулативните процеси.

Като цяло параметрите на приижданията определят до голяма степен генетичните и режимни характеристики на водните ресурси и поройността на реките.

Съществени потенциални предпоставки за приижданията са и геолого-геоморфологичните и почвено-растителните характеристики (атмосферно-литоложки водообмен, разчлененост и наклони на релефа, водно-физични свойства на почвите, характер на растителността и др.). Освен от естествените характеристики поройно-ерозионните процеси се активизират и от продължителните, многостранни и повсеместни антропогенни изменения на природните условия във водосборните басейни.

Предвиждането за очакваните последици от наводненията, на този етап, може да има само приблизителен характер, с качествени определения на възможните щети.

Случаите на изключително големи прииждания са съпроводени с катастрофални наводнения, нанасящи щети на човека, околната среда и инфраструктурата. За предпазване на заливаемите територии през годините са изградени защитни съоръжения.

Наводнението от речни разливи в урбанизираните територии нанася щети на най-близко разположените поземлени имоти, на сградите и инфраструктурата, а извън урбанизираните територии - на селскостопанската продукция, предприятията и други обекти.

Защитата при наводнения от речни разливи е комплексна дейност, включваща широк кръг от превантивни, инженерно-защитни, териториално-устройствени, градоустройствени, правно-административни, организационни и други мерки.

Инженерно-строителните мерки за защита от речни разливи имат традиция и се осъществяват чрез изградените частични корекции на реки, защитни диги по бреговете на застрашените от наводнения речни участъци, брегоукрепващи съоръжения и др.

Речната мрежа на територията на Област Шумен е формирана основно от два речни басейна – на р. Камчия и р. Провадийска. В северната част на областта има няколко малки реки и дерета, които условно в приложения кадастър са наречени “северни реки”.

Общата дължина на речната мрежа е около 980 км, от която 175 км преминават през границите на населените места и 805 км извън тях. Около 120 км от коритата на реките са коригирани.

Басейн на река Камчия:

Дължината на р. Камчия от яз. “Тича” до границата с област Варна е около 47 км със среден наклон 2.9 ‰ . Водосборът ѝ на територията на областта е около 1700 км^2 . Характеризира се с добра залесеност – около 49 %, основно нискостеблени гори. Най-слабо залесен е основният ѝ приток – р. Врана, около 23%.

Въпреки множеството притоци (18 на брой) гъстотата на речната ѝ мрежа е твърде ниска – 0.7 км/км^2 . Към нейния басейн могат да се причислят и около 21 км реки вливащи се в язовир “Тича”. Основни притоци са реките Врана, Драгоевска и Брестова.

Голяма част от р. Камчия е коригирана (от границата с област Варна до с. Мараш, община Шумен). Максималната проводимост на коригирания участък (около 30 км) е $400 \text{ м}^3/\text{с}$. Напълно или частично са коригирани и голяма част от притоците и.

Оттокът на реката в горното и течение (от яз.”Тича” до вливането на р. Врана) се диктува почти изцяло от яз. “Тича”. В периоди на високи води язовира с ретензионното си действие, практически измества с 5-20 денонощия върха на високата вълна по основната река и тези на притоците ѝ. Високи води в речния басейн се формират основно при дъждове с голяма интензивност и продължителност.

Основния приток р. Врана е със сравнително равномерен отток в рамките на хидроложка година. Реката е коригирана в участък с дължина около 13 км (от границата с област Търговище до пресичане на ж.п. линията Шумен-София). Максималната проводимост на коригирания участък е $200 \text{ м}^3/\text{с}$. По течението на р. Врана няма изградени язовири и по тази причина при дъждове с голяма интензивност и продължителност се формират високи води, които в дадени моменти надвишават проектната проводимост на корекцията и предизвикват заливане основно на земеделски земи.

Река Брестова се характеризира със значителна неравномерност на оттока в рамките на хидроложка година – от почти пълно пресъхване до вълна от порядъка на $30\text{-}40 \text{ м}^3/\text{с}$. Водосборната ѝ област се характеризира с голям наклон и малък процент на обработваемите земи, което обуславя и бързо формиране на високи води при дъждове с голяма интензивност.

Река Драгоевска е коригирана по цялата си дължина – 5.5 км, със среден наклон 0.004. В горното и течение е изграден яз. “Драгоево”, който нарушава оттока и ретензира част от високите води. Следва да се отбележи, че оразмерителната проводимост на корекцията е по-малка от оразмерителното количество на преливника на язовира.

По малките притоци са концентрирани основно в югоизточната част на областта. Характеризират се с голям наклон на водосборната си област, което обуславя и бързо формиране на високи води при дъждове с голяма интензивност.

ПРОГРАМА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Басейн на река Провадийска:

Река Провадийска води началото си от хълмиста местност на 2 км над с. Добри Войников. В началото си се нарича р. Каменица. След вливането на р. Мадарска, преди гр. Каспичан се нарича Каспичанска, а след вливането на р. Крива, след гр. Каспичан се нарича Провадийска.

Оттока по протежение на р. Каменица се характеризира със значителна неравномерност в рамките на хидроложка година – от почти пълно пресъхване до вълна от порядъка на 100 м³/с. По тази причина в този район са изградени два ретензионни язовира, като след тяхното изграждане в района не са наблюдавани високи води, предизвикващи наводнения.

В целия водосбор на другия приток р. Мадарска има изградени множество малки язовири, които с ретензионното си действие нарушават оттока и значително пречупват върха на високата вълна. Реката е коригирана от кв. Мътница до гр. Каспичан (около 14 км).

Другият основен приток е р. Крива с дължина 48 км и водосборна област 218 км². За нея също е характерно бързо формиране на високи води при дъждове с голяма интензивност и продължителност. В тази връзка във водосбора ѝ са изградени два язовира с ретензионно предназначение (Нови пазар - 1 и Памукчии), които пряко защитават гр. Нови пазар. След тяхното изграждане в района не са наблюдавани високи води, предизвикващи наводнения.

Съгласно изготвената предварителна оценка на риска от наводнения са определени 8 района от БД „Черноморски район“ със значителен потенциален риск от наводнения. Същите са както следва:

	РЗПРН	НАСЕЛЕНО МЯСТО	РИСК
1.	р. Камчия при гр. Смядово	Смядово, Бял бряг, Янково, Кълново	ВИСОК
2.	р. Камчия при с. Златар	Кълново, Златар, Суха река	ВИСОК
3.	р. Камчия при гр. Шумен	Драгоево, Велики Преслав, Миланово, Хан Крум, Мараш, Салманово, Радко Димитриево, Шумен, Дибич, Ивански, Кълново	ВИСОК
4.	р. Камчия при с. Веселиново	Веселиново	ВИСОК
5.	р. Камчия при гр. Върбица	Върбица	СРЕДЕН
6.	р. Крива река при гр. Нови пазар	Нови пазар, Енево	ВИСОК
7.	Р. Мадара при с. Мадара	Мадара	ВИСОК
8.	Р. Провадийска при гр. Каспичан	Каспичан	СРЕДЕН

Съгласно изготвената предварителна оценка на риска от наводнения не са определени райони от БД „Дунавски район“ със значителен потенциален риск от наводнения за територията на област Шумен.

Специфична задача е опазването на водните обекти на територията на Областта от отрицателно антропогенно въздействие и ефектите на измененията на климата. Те представляват уязвими екосистеми, с огромно значение за много

растителни и животински видове. Запазването на доброто им хидрологично, химическо и биологично състояние изисква анализ на заплахите и мерките, които трябва да се предприемат за предотвратяването им и разработването на план за опазването и управлението им.

1.2.3. Наводнения от аварии или неправилно управление на хидротехнически съоръжения.

Този вид наводнения се дължат главно на две основни причини:

- аварии при големи хидротехнически съоръжения ;
- неправилно управление на язовири, предимно с голям хидравличен капацитет на облекчителните съоръжения.

И в двата случая, особено при първия, в под язовирния участък могат да се получат тежки наводнения, които са особено опасни поради неочакваната им поява, дори и при спокойна хидрометеорологична обстановка. Неправилна маневра с тези съоръжения /което по принцип се изключва от правилата за тяхното управление/ може да причини внезапно наводнение в под язовирния речен участък.

Наводнение по изкуствени причини може да се получи и при лошо поддържано или неподдържано речно корито след язовирната стена, което по естествен път се превръща в гора.

Защитата от този вид наводнения се води чрез извършване на всички утвърдени дейности по наблюдение и техническа поддръжка на съоръженията, както и чрез спазване на разработените правила за управление на водохранилищата. Допълнително се предприемат и пасивни инженерно-строителни мерки за предпазване на бреговете от технологично изпусканите на води от водохранилищата при профилактични изпитания и преминаване на високите води с нормираната безопасност.

Експлоатационната практика показва, че по язовирните стени и съоръженията към тях са възможни различни по вид и обем аварийни ситуации. Това могат да бъдат преминаване на високи води с безопасност близка или по-ниска от проектната, повреди във водоотвеждащите и облекчителни съоръжения, като основни изпускатели и преливници, повреди в затворните органи в машинната и електрическа част на съоръженията, свличане на земни маси по скатове или сух мокър откос на язовирната стена, завишени филтрации под или през тялото на стената, необичайни премествания и деформации, както и нарушаване цялостта и стабилността на стената и съоръженията вследствие на земетресение или терористичен акт. Аварийните ситуации в зависимост от причината за възникването им могат да предизвикат различни последици, което не дава възможност предварително да се определят времето, характера и очакваните размери на наводнение.

1.2.4. Опасност от свлачища.

Свлачищата, срутванията и ерозионните процеси са неблагоприятни геодинамични процеси, които нарушават нормалното функциониране на инфраструктурата, състоянието на поземления и сграден фонд, тяхната цялост и експлоатация. Те носят не само материален, но и социален риск, свързан със значителните последици от тях.

Ерозията в нашата страна е зела такива размери, че проблемът за борбата срещу нея представлява държавна и обществена необходимост. Известно е, че ерозията на почвата се дължи преди всичко на неурегулирането на естествените дъждовни и снежни води върху една или друга територия, в следствие на което на такава територия се създава не само неблагоприятен воден, въздушен, хранителен и топлинен режим на почвата, но и се проявява вредното механично действие на водата върху почвите. Област Шумен е сред областите с най - много ерозирани земи.

Към 31.12.2019 г. на територията на област Шумен са регистрирани като общ брой 27 свлачища.

1.2.5. Опасност от горски и полски пожари.

Горският фонд в Шуменска област възлиза на 105 324 ха, в това число – иглолистни – 11 296 ха; широколистни – 94 028 ха.

Горите в областта са разположени в 5 Държавни горски стопанства /Върбица, В. Преслав, Смядово, Нови пазар и Шумен/ и 1 Държавно ловно стопанство ”Паламара” с. Венец.

На територията на областта има обработваема земя – 2 262 305 дка, в т.ч.: ниви – 1 632 313 дка ; мери и пасища – 229 956 дка; естествени ливади – 14 551 дка; трайни насаждения – 97 450 дка и изоставени 288 035 дка.

Горите са разположени предимно в пресечени местности, до които водят черни, тесни и с големи наклони пътища. Липсва противопожарно водоснабдяване, естествени и изкуствени водоеми или водоизточници, което в голяма степен затруднява пожарогасенето.

Горските пожари са една от основните опасности за състава, структурата и функционирането на горските екосистеми. Климатичните промени през последното десетилетие и човешката небрежност повишават случаите на възникване на горските пожари и размера на засегнатите от тях територии. Антропогенният характер на над 90% от пожарите налага категоризирането на горите в близост до урбанизирани територии като високорискови.

Под влияние на човешката дейност, горите не само са намалели като площи, но са и силно видоизменени. Изчезването на закрития горски склон и влошаването на почвените условия водят до значителни негативни промени в екологичните условия.

Не са редки случаите на полски пожари, предизвикани от земеделски стопани при палене на стърнища и от пастири и граждани, при изгаряне на сухи тревни площи и растителни отпадъци при почистване на дворове и вилни зони.

Анализ на причините за възникване на масови горски и полски пожари през последните години, показва че основно се дължат на невнимание, небрежност и неспазване на елементарни противопожарни правила от работещите в непосредствена близост до горите .

Това изисква провеждане на своевременно ефективни, спасителни и гасителни мероприятия за защита на живота и здравето на населението, опазване на горите и околната среда.

1.3. Опасност от неблагоприятни метеорологични явления като засушаване, силни ветрове и смерч, обилни снеговалежи, снежни бури, заледяване и екстремни температури.

1.3.1. Засушавания.

Особеностите на климата, в съчетание с геоложката основа, определят смесеното дъждовно-снежно и карстово подхранване на реките в областта, както и относителната бедност на повърхностно течащи води.

Модулът на оттока е един от най-ниските за страната. Той се колебае от 0,5 до 8-10 l/s/km² и се обуславя както от неголемите суми на валежите, така и от водопропускливата льосова и карбонатна основа и значителното изпарение.

Засушаването е следствие от намаляването на валежите за дълъг период от време. Често редица метеорологични елементи като високи температури, силни ветрове и ниска относителна влажност се проявяват съвместно със засушаването, което прави това явление много силно изразено. Установената негативна тенденция в многогодишните изменения на валежите за много райони на страната показва, че съществува вероятност за проява на засушавания. Това налага да се изследва и анализира риска от суша и да се разработят и прилагат мерки за неговото намаляване и възможно отстраняване.

От изключително значение е правилното управление на водите. Направени анализи сочат, че почти 20 % от водата в Европейския съюз се губи поради липса на водна ефективност и се подчертава необходимостта от големи инвестиции за подобряване на техническия напредък във всички стопански отрасли (с акцент върху най-интензивното ползване на вода и отраслите с най-значителен потенциал за пестене на вода); отбелязано е, че **лошото управление на водите е проблем**, който влияе на недостига на вода и може да има повече отрицателни последици по време на суша.

1.3.2. Силни ветрове и смерч.

Областта е разположена в умерените ширини, така че ветровият режим се формира под влияние на особеностите на атмосферната циркулация над тях. Посоката и скоростта на вятъра се определя от постоянния характер на действие на баричните центрове, които стационарират в северните части на Атлантическия океан и сезонния характер на тези над Средиземно море и Евроазиатския субконтинент. Почти през цялата година преобладава западно-източният пренос на въздушни маси. Под влияние на орографията режимът на приземния вятър значително се изменя. В област Шумен преобладаващите ветрове са с посока от запад – североизток.

Силните ветрове на територията на Областта могат да доведат до прекъсване на електроснабдяването вследствие на късане на въздушни далекопроводи, пречупване на клони и дървета, нарушения на инфраструктурата и представляват заплаха за живота, здравето и имуществото на хората.

1.4.3. Снегонавявания.

Спецификата на континенталния климат е в основата и на възможни снегонавявания. Снежните виелици и заледявания са често явление за територията на област Шумен, особено в нейната северна част. Те са характерни за месеците декември и януари, но могат да се проявят и през останалите зимни месеци.

Зимата е сезон, който се характеризира с ниски температури, снежни виелици и бури, заледявания и обледенявания. Съществува опасност от измръзване на хора, растения и животни. Снеговалеж, съчетан със силен вятър, при което се отнася и натрупва голямо количество сух сняг в отделни зони. Явлението възниква при температура на въздуха под 0⁰ С, при снеговалеж и скорост на вятъра над 5м/сек. През зимата в периода декември-март, рязката промяна на температурата довежда до обилни снеговалежи, съпроводени със силни ветрове. В резултат на това се образуват снегонавявания и стават непроходими цели пътни участъци, обледеняват се далекопроводи, открити съобщителни съоръжения и др.

Честотата на проявление на снежни бури и създаване на сложна обстановка по републиканската и общинска пътна мрежа на областта е през 2 години, а в определени периоди и ежегодно. Снеговалежите обикновено са съпроводени с бури, а в определени моменти и ураганни ветрове, което създава сложна обстановка. Нарушава се електро- и водозахранването на голяма част от населените места /особено в северната част на областта/. Затруднява се медицинското обслужване на населението и снабдяването му със стоки от първа необходимост. По пътищата се образуват преспи с височина 2-3 метра и дължина до 100-150 м. Достъпът до редица населени места на практика става невъзможен без използването на верижни машини.

Непроходими в резултат на обилен снеговалеж и навявания при зимни условия на територията на Област Шумен стават пътните участъци:

⇒ РЕПУБЛИКАНСКА ПЪТНА МРЕЖА

I-2 /Русе – Варна/

93+500 до 96+550 гр. Разград – с. Развигорово /община Хитрино/
98+000 до 102+000 /Кочаджика/
112+000 до 114+000 гр. Силистра – 5-ти километър /община Шумен/
124+000 до 130+000 кв. Мътница – с. Калугерица /община Шумен
и Каспичан/
144+000 до 146+770 с. З.Ореше /община Нови пазар/ – посока гр. Варна

I-4 /Варна - София/

257+500 до 259+500 с. Градище – с. Белокопитово /община Шумен/

I-7 /Силистра – Шумен – Ямбол/

58+500 до 59+500 с. Загориче – с. Браничево /община Каолиново/
63+500 до 65+500 с. Пристое – с. Климент /община Каолиново/
67+000 до 70+000
71+500 до 73+500 с. Климент – с. Изгрев /общини Каолиново, Венец/
75+000 до 77+000 с. Изгрев – с. Венец /община Венец/
94+000 до 100+000 с. Сливак – с. Тимарево /община Хитрино/
125+000 до 127+000 кв. Дивдядово – с. Хан Крум /общини Шумен,
гр. Велики Преслав/ /Белия баир/
157+000 до 162+000 с. Иваново – с. Конево /община Върбица/

ПРОГРАМА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

II-27 /Нови пазар – Памукчи – гр.Добрич/

12+000 до 17+000 с.Памукчи – с.Преселка /община Нови пазар/
20+000 до 22+000 с.Преселка – с.Тръница /община Нови пазар/

II-73 /Шумен – Карнобат/

0+000 до 2+000 гр.Шумен – с.Дибич /община Шумен/
14+000 до 18+000 с. Ивански – местн.Райковец /община Шумен/
23+000 до 31+000 гр.Смядово – с.Веселиново /община Смядово/
39+000 до 43+500 „Ришки проход” /община Смядово/

II-74 /Велики Преслав – Търговище/

3+000 до 5+000 гр.Велики Преслав – с.Имренчево /община В.Преслав/

III-701 /гр.Силистра – Т.Икономово – Н.Козлево – Ст.Михайловски – Нови пазар/

22+000 до 25+000 с.Т.Икономово – с.Вълнари /общини Каолиново,
Никола Козлево/
26+000 до 28+000 с.Вълнари – Н.Козлево /община Н.Козлево/
30+500 до 36+000 Н.Козлево – Хърсово /община Н.Козлево/
37+000 до 43+000 с.Хърсово – р-н Крива река /община Н.Козлево/

III-702 /Пристое – гр.Исперих/

0+000 до 2+000 с.Пристое – гр.Разград /община Каолиново/

III-731 /Р.Димитриево – Друмево – гр.Варна/

7+000 до 14+000 с.Вехтово – с.Друмево /община Шумен/

III-2006 /Мътница – Мадара – Каспичан – Нови пазар/

0+000 до 3+500 кв. Мътница – с.Мадара /община Шумен/
5+500 до 9+000 с.Мадара – кв.Калугерица /общини Шумен,Каспичан/

III-2007 /Каспичан – Плиска – Златна нива/

1+000 до 5+000 р-н Плиска – гр.Плиска /община Каспичан/

III-2073 /Векилски – Пет могили – Никола Козлево/

4+000 до 12+000 с.Пет могили – с.Н.Козлево /община Н.Козлево/

III-2075 /гр.Добрич – с.Ц.Гинчево – с.Н.Козлево/

11+000 до 16+000 с.Ц.Гинчево – с.Н.Козлево /община Н.Козлево/

III-2082 /гр.Варна – с.Марково – с.Мадара/

20+878 до 29+500 гр.Варна – Горска барака /община Каспичан/
33+000 до 34+500 Горска барака – с.Кюлевча /община Каспичан/

III-7002 /с.Венец – с.Ясенково – гр.Разград/

4+000 до 7+000   с. Борци – с.Ясенково /община Венец/

III-7003 /Пристое – Каолиново – Долина – Ц.брод – Шумен/

1+000 до 4+500   с.Пристое – гр.Каолиново /община Каолиново/
16+500 до 20+000   с.Долина – р-н Лиси връх /община Каолиново/
30+000 до 34+000   с.Избул – с.Върбяне /общини Н.пазар, Каспичан/
37+000 до 39+000   с.Златна нива – с.Царев брод/общини Каспичан,Шумен/
41+000 до 43+000   с.Златна нива – с.Царев брод/общини Каспичан,Шумен/
44+500 до 46+500   с.Царев брод – главен път I-2 /община Шумен/
47+500 до 49+140

III-7004 /Хитрино – Тимарево – Струйно/

8+000 до 10+000   с.Тимарево – с.Струйно /общини Хитрино, Шумен/

III-7005 /Изгрев – Тъкач – Т.Икономово/

3+000 до 4+500   с.Изгрев – с.Тъкач /община Каолиново/
5+500 до 7+500   с.Тъкач – гр.Каолиново /община Каолиново/
12+500 до 15+500   гр.Каолиново – с.Т.Икономово /община Каолиново/

III-7301 /Ивански – Янково – Жълъд – гр.Варна/

3+500 до 6+000   с.Ивански – с.Кълново /общини Шумен, Смядово/

III-7302 /Смядово – с.Златар – с.Драгоево – гр.В.Преслав/

13+500 до 17+500   с.Златар – с.Драгоево /община В.Преслав/
19+500 до 23+000   с.Драгоево – гр.В.Преслав /община В.Преслав/

III-7304 / с.Риш – с.Тушовица – гр.Върбица/

20+000 до 21+000   с.Бяла река – с.Нова бяла река /община Върбица/

Възможно е образуване на снегонавяване и по други участъци от пътната мрежа, особено по общинската в северните части на общината.

През зимния период се образува обледеняване по въздушните електропроводни мрежи в общините Хитрино, Венец, Каолиново, Никола Козлево, Нови пазар, което причинява скъсване на проводници и пречупване на носещи стълбове, водещо до нарушаване на нормалното електрозахранване на населените места, обектите, животновъдните ферми и други.

Честотата на проявление на обледяванията е 2-6 години, като мащабът на бедствието обхваща около 50% от електропреносната мрежа в областта. Най-засегнати при такава ситуация са мрежите ниско напрежение и тези в населените места.

1.3.4. Екстремни температури.

Към природните бедствия могат да се отнесат и екстремните температури. От една страна това са аномално ниски температури в зимния период – студове, от друга – аномално високи температури през лятото – горещини. Освен, че затрудняват ежедневната дейност на човека, екстремните горещини причиняват различни аварии и кризисни ситуации. Екстремните ниски температури и горещини могат да вземат и човешки жертви.

1.3.5. Опасност от градушки.

Като атмосферно явление градушките причиняват чувствителни загуби на аграрното производство и едновременно с това нанасят големи материални щети на сградния фонд и на стопанските постройки, а нерядко водят и до човешки жертви. Най-опасни са градовите щормове, при които щетите, нанесени на селскостопанските култури на полето, възлизат от 50 до 100%. Градушките, в техните екстремни проявления като отделни или серия от щормове и като акумулирани в един сезон събития, имат бедствен характер и могат да повлияят съществено на икономическите резултати от селското стопанство, а от там и на националната икономика.

1.4. Опасност от ядрени или радиационни аварии.

Въпреки строгите мерки за сигурност при работата на различните видове ядрени реактори и наличието на автоматизирани системи за управление, контрол и защита, практиката по експлоатацията им показва, че е възможно възникването на ситуации, които са съпроводени с аварийно изпускане на радиоактивни вещества в околната среда. Радиоактивно замърсяване би могло да се получи, както при аварийна ситуация в АЕЦ “Козлодуй”, съпроводена с изпускане в околната среда на радионуклеиди, така и при трансгранично радиоактивно замърсяване, вследствие на ядрена или радиационна авария в други страни, а също и при инциденти с транспортни средства (автомобили, ж.п. вагони, плавателни средства и самолети), превозващи радиоактивни материали.

През последните години се забелязва и тревожна тенденция на увеличаване на опитите за злонамерено използване на радиоактивни източници за терористични цели. В тази връзка, както и за изпълнение на Плана за действие на ЕС за усилване на мерките за противодействие на терористични заплахи, свързани с химически, биологични, радиоактивни и ядрени (ХБРЯ) материали от 2009 г., е създадена междуведомствена работна група от експерти в Република България.

1.5. Опасност от промишлени аварии и аварии при превоз на опасни вещества, материали и отпадъци.

На територията на Република България работят предприятия, класифицирани и регистрирани като „предприятия с висок рисков потенциал”, както и „предприятия с нисък рисков потенциал”, съгласно изискванията на Закона за опазване на околната среда и Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и за ограничаване на последствията от тях. Това са предимно предприятия от химическата промишленост, производство и търговия с взривни вещества, предприятия за нефтопреработка и търговия с петролни продукти и газ.

На територията на област Шумен пет предприятия, са класифицирани и регистрирани като „предприятия с висок рисков потенциал” или „предприятия с нисък рисков потенциал”.

Големите промишлени аварии често имат тежки последствия върху населението и околната среда, освен това въздействието може да засегне територии извън самите обекти.

1.6. Опасност от биологично заразяване.

Съществуващите производствено-икономически условия, структурата на селското стопанство, влошената эпизоотична и епифитотична обстановка, търговията, вносът и износът с живи животни, продукти от животински и растителен произход са условия за възникване на огнища на биологично заразяване. Границите на биологичното огнище се определят от специализирани противоепидемични и противоепизоотични формирования на компетентните хуманни и медицински ветеринарни власти, които в дадени условия действат синхронизирано, а тези на поразените растения се определят от фитосанитарните инспектори в Българска агенция по безопасност на храните.

1.7. Инциденти в газопреносната мрежа.

Авария в газопреносната мрежа е възможно да бъде умишлена или производствена. Опасността са пораженията, изразени не само като преки материални щети за промишлеността, инфраструктурата и домакинствата, но и сериозен риск за здравето и живота на хората, които са абонати, но и попаднали в района на аварията деца и възрастни. Вследствие на взривна вълна са възможни задушавания, изгаряния или остри алергични реакции. Природния газ е два пъти по-лек от въздуха и в откритите пространства, изтеклият газ се издига в по-високите слоеве на атмосферата. В закрити помещения газта се наслоява в горната част на сградата или помещенията. Това създава реална опасност за достигане на взривоопасни концентрации. Най-взривоопасно е при концентрация 11 об.%.

1.8. Опасност от эпизоотии.

Епизоотия е широко мащабно разпространение на инфекциозно заболяване на определена територия при един или повече животински вида. Заболяването значително повишава нивото на заболяемост, обичайно регистрирано на същата територия. Независимо от усилията за осъществяване на ефикасен контрол, периодично заразните болести по животинските видове „напомнят” за себе си: шап, класическа чума по свинете, нюкясълска болест по птиците, бурцелоза по овцете и козите, както и нозологични единици като африканска чума по свинете, чума по дребните преживни, заразен нодуларен дерматит по говедата.

1.9. Опасност от превоз на опасни товари.

Потенциална опасност представляват преминаващите през територията на областта моторни превозни средства, превозващи опасни товари, материали и предмети. Опасните товари биват различни класове на опасност: от взривни вещества и предмети, газове, запалими течности, твърди запалими вещества, самоактивиращи се вещества и експлозивни десенсибилизирани твърди вещества, самозапалващи се вещества до вещества, които при контакт с вода отделят запалими газове, вещества поддържащи горенето, органични прекиси, токсични вещества, заразени вещества, радиоактивни вещества и други опасни вещества и предмети. При транспортирането на опасни вещества задължително се спазват международни стандарти и има определена специфика за самия товар. Изисква се специално подреждане, опаковане и обучени екипи, които следва да се грижат за безопасността при пренасянето им.

IV. ОСНОВНИ ЗАДАЧИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ЗАЩИТА ОТ БЕДСТВИЯ.

1. Основни задачи за реализиране на настоящата Програма:

- 1.1. Реализиране на мерки за намаляване на рисковете от бедствия;
- 1.2. Повишаване устойчивостта на обектите от критичната инфраструктура при бедствия;
- 1.3. Системно използване в практиката на съществуващи методики и анализ, оценка и прогнозиране на рисковете от възникване на бедствия;
- 1.4. Усъвършенстване на управлението и координацията в дейностите по понижаването на риска от бедствия;
- 1.5. Поддържане на система за ранно предупреждение и оповестяване при бедствия, като част от националната система;
- 1.6. Повишаване качеството на управление, подобряване организацията и техническата осигуреност на Единната спасителна система;
- 1.7. Използване на системите за наблюдения и за мониторинг на водните басейни и реките;
- 1.8. Усъвършенстване на системата за подготовка на органите за управление и екипите от Единната спасителна система за реагиране при бедствия и реализиране на мерките за защита при възникване на бедствия;
- 1.9. Обучение на населението, чрез използване на съвременни технологии и средства за масова информация, с цел формиране на култура на безопасна жизнена дейност.

За реализиране на основните цели за защита при бедствия се разработва настоящата програма и годишни планове. Програмата за намаляване на риска от бедствия и годишните планове за изпълнението и се разработва от Оластния съвет за намаляване на риска от бедствия, привлечени експерти по защита при бедствия, съвместно с експертите от областна администрация.

Като основна задача за реализиране на основната цел, гарантираща подобряване на мерките за защита при бедствия е разработване на механизъм за защита на населението и обектите от критичната инфраструктура в Област Шумен при възникване на бедствия.

V. МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.

С цел постигане на устойчивост в раздел мерки за намаляване на риска от бедствия е наблегнато на превенцията, насочена към ограничаване възникването на нови и намаляване на съществуващите рискове от бедствия.

За осигуряване адекватното изпълнение на Програмата и провеждането на единен, съгласуван и взаимно допълващ се подход при изпълнението на мерките за намаляване на риска от бедствия, е необходимо да има свързаност между планиращите документи на съответните административни нива на управление (планове и програми). Това ще позволи изпълнението на поставените оперативни цели на Област Шумен в това отношение, а т.с. като ще допринесе за по-добри резултати при изпълнението на отделните дейности и съответно по-рационално използване на наличните ресурси.

Съгласно Закона за защита при бедствия е предвидено разработването на планове за защита при бедствия, програми за намаляване на риска от бедствия и годишни планове за тяхното изпълнение, като всеки от тези планиращи документи има съответните функции.

С плановете за защита при бедствия се определят специфичните за територията на Област Шумен опасности и рискове от бедствия. Същите следва да включват описание и систематичен анализ на тези рискове, както и съответните приоритети за управлението им. В плановете се описват готовността за справяне с бедствия, включваща планиране, обучение, тренировки на съставните части на единната спасителна система (ЕСС) и населението. Също така, следва да се посочат: оперативните мерки; нормативните изисквания; структурата, функциите и отговорностите на съответните съставни части на ЕСС; длъжностните лица, служители и персонал, които ще участват в изпълнението на оперативните мерки при възникване на бедствие, като се определят и мерките за подпомагане и възстановяване.

За постигане на оперативните цели е необходимо да се осигури цялостен и интегриран подход за управление на риска, който не просто води до справяне със съществуващите, а и до недопускане създаването на нови рискове. Този подход трябва успешно да отговаря и на потребностите на отделните уязвими групи от населението. Прилагането му изисква определянето и реализирането на оперативните цели от Програмата на Област Шумен за намаляване на риска от бедствия, водещи до постигане на основната цел, като се основават на следните принципи:

- Отговорност и подготвеност на всеки гражданин - формиране на чувство на отговорност в отделния гражданин, за осигуряване на собствената безопасност и подготвеност, за адекватни действия при бедствия;
- Прозрачен подход при управлението на риска от бедствия – осигуряване на информираност на обществото, относно въведените мерки за управление на риска. Установяване на систематичен подход, осигуряващ възможност за участие на обществото, последван от реализиране на адекватни мерки за намаляване на риска от бедствия;
- Цялостно и интегрирано управление на риска от бедствия - справяне с всички рискове, произтичащи от големия брой опасности, на които сме изложени при преминаване през отделните фази – превенция, готовност, реагиране и възстановяване;
- Съобразяване с последиците от бедствия - фокусиране върху негативните последици от бедствията за адекватно планиране и устройство на територията, информирано вземане на решения, по-добро приоритизиране и разпределение на наличните ресурси. Осигуряване на ясни и надеждни източници на финансиране;
- Използване по най-добрия начин на информация, експертиза, наука и технологии - осигуряване ефективното използване на информационни системи и прилагането на научни изследвания и постижения, е жизнено важно в процеса на управление на риска от бедствия. Изграждане във всеки един сектор на капацитет и системи, които да подпомагат процеса на вземане на решения.

Програмите за намаляване на риска от бедствия, включват оперативни цели и дейности, произтичащи от Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия.

За изпълнението им в годишните планове се предвиждат съответните дейности, бюджет, срок за реализация, очаквани резултати, индикатори за изпълнение и отговорни институции.

1. Мерки за намаляване на риска при земетресение

При възникване на земетресение, поради очакваното прекъсване на комуникационните канали, е предвидено органите за ръководство, след възникване на труса да се явят незабавно в сградата на областната администрация. Наред с това и другите планирани мерки е необходимо да се предвидят и изпълнение на следните дейности:

- създаване на експертни екипи за оценка на пораженията по сградния фонд;
- осигуряване на пострадалото население с временни убежища, създаване на фонд за преодоляване на последствията от земетресения;
- съобразяване на показателите за плътност и интензивност на застрояване с оценката на риска от земетресение;
- недопускане намалени разстояния между сградите;
- недопускане на преустройства на партерни етажи на съществуващите сгради, водещи до сериозно увеличаване уязвимостта на конструкциите;
- приключване на техническата паспортизация на строежите;
- обследване на сеизмичната осигуреност на социално – значими обществени сгради (училища, болници, детски градини, ясли, социални домове и др.) и предприемане на мерки по усилването им при необходимост;
- разработване на сценарии за сеизмична опасност на област Шумен;
- разработване на сценарии за последствията от земетресения за област Шумен, с цел установяване на най – уязвимите територии;
- обучение и тренировки за правилно поведение преди, по време и след силни земетресения;
- обучение и практическа подготовка на Щаба за защита при бедствия, екипите на ЕСС и населението за реагиране при земетресение.

2. Мерки за намаляване на риска при наводнение

Мерките за намаляване на риска от наводнение са част от превантивните дейности по смисъла на Закона за защита при бедствия. Основни мерки за намаляване на риска от наводнение са следните:

- Поддържане на проводимостта на речните легла, включително в 500 метровата зона след язовирите;
- Изграждане и поддържане на поемашката дъждовна вода канализация;
- Поддържане и експлоатация на диги, корекции на реки и дерета и други хидротехнически, защитни съоръжения, отводнителни системи и помпени станции;
- Ежегодни пролетни и есенни технически прегледи на хидротехнически, защитни съоръжения, отводнителни системи.
- Изготвяне на анализ на техническото състояние на всяка язовирна стена веднъж на три години;

- Изграждане на прагове и прегради пред входове на сгради в застрашени ниски участъци на терена;

- Осигуряване на необходимите средства за защитни и спасителни дейности и за оказване на първа помощ;

- Оптимизиране на организацията за провеждане на защитни и спасителни дейности на територията на областта.

3. Мерки за защита на населението при радиационна авария

Мерките за защита на населението при радиационна авария са планирани при изхвърляне на радиоактивни вещества в околната среда. Основни мерки за защита на населението при радиационна авария са следните:

- Поддържане в работен режим на постове за радиационно наблюдение и оповестяване;
- Разработване на аварийни планове с цел създаване на организация за аварийно реагиране и поддържане на аварийна готовност;
- Провеждане на тренировки за усвояване на планове за реагиране;
- Предприемане на неотложни защитни мерки – укриване, йодна профилактика и др.;
- Обучение за провеждане на лична деконтаминация от населението;
- Защита на дихателните органи;
- Укриване на населението.

4. Мерки за защита на населението при промишлени аварии

На територията на област Шумен работят 5 предприятия, класифицирани като предприятия с висок - 1 и нисък - 4 рисков потенциал. Основни мерки за защита на населението при промишлени аварии са следните:

- Разработване на аварийни планове с цел създаване на организация за аварийно реагиране и поддържане на аварийна готовност;
- Поддържане на екипи за провеждане на спасителни и неотложни аварийно
- възстановителни работи в зоните за аварийно планиране;
- Периодично обучение на аварийните екипи;
- Провеждане на тренировки за усвояване на планове за реагиране;
- Организиране на оповестяването на застрашеното население;
- Обучение за провеждане на лична деконтаминация от населението;
- Защита на дихателните органи;
- Укриване на населението.

5. Мерки за защита на населението при големи пожари

Основни мерки за защита на населението при големи пожари са следните:

- Разработване на аварийни планове с цел създаване на организация за аварийно реагиране и поддържане на аварийна готовност;
- Поддържане на екипи за провеждане на пожарогасителни работи;
- Периодично обучение на аварийните екипи;
- Оценка и анализ на риска от пожари;

- изпълнение на противопожарни мероприятия;

VI. ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ.

Вследствие на идентифицираните опасности и анализа за вероятните причини за възникване на инциденти, се предвиждат за изпълнение следните оперативни цели за намаляване риска от бедствия и реализирането на следните дейности:

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 1

Въвеждане на ефективна система за обучение в административните структури, учебни заведения и рискови обекти за управление на обществените системи при бедствия и за усвояване на правилата за защита и самозащита при бедствия.

Дейност 1.1. Обучение за реагиране при бедствия

За интензификация на обучението и за постигане на очакваните резултати от него е необходимо да се диференцират субектите на обучение. В обучителния процес е необходимо да се включат органите за управление, аварийно-спасителните екипи, работниците и служителите, неработещо население. Същевременно, за постигане целите на обучение е необходимо да се привлекат преподаватели специалисти, притежаващи необходимия капацитет, като предварително се подготвят програми и се разработят подходящи теоретични помощни материали това е една значителна по обем задача, изискваща концентрация на специфични усилия. При първоначалната диференциация е подходящо да се обособят следните групи, подлежащи на обучение:

- Обучение на органите за управление;
  - Обучение на частите на Единната спасителна система;
  - Обучение за усвояване на правилата за поведение при бедствия;
  - Обучение за усвояване на правилата за поведение в учебните заведения при възникване на бедствия.
-

1.1.1. Обучение на органите за управление

В групата се включват Щаба за изпълнение на областния план за защита при бедствия, кметове на населени места и органите за ръководство на обектите от критичната инфраструктура, както и ръководителите на операции.

1.1.2. Обучение на частите на Единната спасителна система:

В тази структурна група се включват екипите на предприятия, включени за реализиране на плановете за защита при бедствия на Област Шумен, отделните търговски дружества, предприятия използващи химически вещества, доброволно формирование, аварийни екипи, изградени от общински структури и др.

Повишаване подготовката на аварийно-спасителните екипи за оказване помощ на населението при възникване на бедствия и поддържане на натренираността им за действие.

Необходимо е разработване и приемане на програма за провеждане на специализирани обучения и симулационни тренировки и учения за реагиране при различни опасности в населени места, значими обекти от обществената инфраструктура, включително училища, болница и др., като се отчита ролята на доброволците за засилване на местния капацитет за справяне с бедствията.

1.1.3. Обучение на служители по Защита при бедствия в предприятията:

При анализиране на съществуващото състояние от изпълнение на законодателните и нормативни актове, изискващи подобряване защитата на населението от негативните последици на природни бедствия и технологични аварии, се налага извода, че недостига на подготвени и компетентни специалисти в предприятията, е основната причина за допусканите слабости в изграждането и надеждното функциониране на система за защита при бедствия.

1.1.4. Обучение за усвояване на правилата за поведение в учебните заведения при възникване на бедствия.

При обучението, учениците следва да придобият комплексни знания, обхващащи детайлни правила за поведение при бедствия. Съществено внимание следва да се отдели на прилагането на съвременни методи за предаване на знания и умения, като се насърчава изпълнението на програми за защита и самозащита при бедствия в системата на средните и висшите училища.

Практическото усвояване от учениците на действията при възникване на бедствия, чрез участие в обучения, конкурси и състезания. Повишаване квалификацията на класните ръководители, чрез провеждане на методически занятия с тях. За подобряване на ефективността при подготовката на учениците е започнато изграждане на кабинети и полигон за защита при бедствия (оборудване).

Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” (ГДПБЗН) - МВР е организацията изпълнител на проект „Центрове за повишаване готовността на населението за реакция при наводнения” финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.” Като един от „Центрове за повишаване готовността на населението за реакция при наводнения” ще бъде изграден на територията на гр. Шумен. През 2019 год. са реализирани следните обучения: Програма 1: „Теоретична и практическа подготовка на ученици до 6ти клас, за реакция при наводнения и последващи кризи“, както и обучения „час на класа“.

1.1.5. Информирание на неработещото население за правилата за поведение при бедствия

Към настоящия момент в Област Шумен не е изграден Информационно образователен център за обучение по защита при бедствия, за нуждите на неработещото население. След изграждането на учебно-материална база ще се повишат уменията на населението за начините за поведение и действие при бедствия и

прилагане на необходимите защитни мерки, чрез провеждане на обучения и разяснителни кампании. През 2019 год. се реализираха обучения по Програма 3: „Теоретическа и практическа подготовка на възрастни хора в извънработоспособна възраст, за реакция при наводнения и последващи кризи“.

1.1.6. Комплексно обучение. Провеждане на тренировки и учения с частите на единната спасителна система.

Постигането на високо ниво на готовност за ефективно реагиране при бедствия, изисква поредица от логически свързани действия. Всяко едно възникнало бедствие е необходимо да се подложи на анализ, за да се идентифицират силните страни, допуснатите слабости и да се извлекат съответните поуки. В тази връзка е необходимо да се създаде система за провеждане на тренировки и учения, която да осигури изграждане на капацитет, повишаване нивото на готовност и ефективно реагиране при бедствия. В рамките на обучението, тренировките и ученията е необходимо да се интегрират и съответните компоненти за изграждане на интеркултурна компетентност, които ще спомогнат за формирането на знания и умения в съставните части на единната спасителна система за правилните действия при бедствия, като се отчетат например религиозните особености и различните потребности на отделните социално уязвими групи.

Дейност 1.2. Повишаване информираността и засилване на участието на населението в дейностите за намаляване на риска от бедствия.

Един от начините за повишаване на обществената информираност е, чрез разпространение на информация относно рисковете от бедствия, не само между съответните органи за управление, а и сред населението. От съществено значение е и ефективното използване на медиите, интернет и всички съществуващи средства за комуникация. За насърчаване на гражданското участие в дейностите по намаляване на риска от бедствия е необходимо е предоставяне на лесно разбираема и достъпна информация относно риска от бедствия и защитата на населението и приемане на специфични политики, изграждане на мрежи, управление на доброволните ресурси, разпределяне на роли и отговорности и делигиране на власт и ресурси.

Дейност 1.3. Проучване, анализиране и внедряване на научните изследвания и иновациите в областта на защитата при бедствия.

Привличането на научния потенциал при прогнозиране или предотвратяване или намаляване на последствията от бедствия и подготовката на населението ще доведе до подобряване на диалога и сътрудничеството между научните общности и специалистите, работещи в сферата на оценката, управлението и намаляването на риска от бедствия.

Необходимо е на национално ниво да се проучи възможността за използване и прилагане на нови методи за изследвания и модели за оценка на риска и въздействието на бедствията на всички нива на управление и привличане на екипи от експерти по планиране и използване на научният им капацитет за прогнозиране и предотвратяване на бедствия.

Дейност 1.4. Насърчаване на международното сътрудничество за намаляване на риска от бедствия

Развитие на обмена на добри практики и привличане на експерти в сферата на намаляването на риска от бедствия, анализ и изводи от работата на сродни структури на Европейския съюз иницирани на национално ниво. Разработване на Насоки за координация и взаимодействие с международни организации по оказването и получаването на международна помощ при бедствия на национално ниво.

На местно ниво кандидатстване с проекти финансирани от ЕС за намаляване на риска от бедствия.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 2 АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РИСКОВЕТЕ ОТ БЕДСТВИЯ

Дейност 2.1. Анализирание и поддържане в актуално състояние на регистърът на критичната инфраструктура на територията на Област Шумен

На територията на област Шумен, са 136 на брой потенциално опасни обекти. Необходимо е да се създаде база данни на елементите на критичната инфраструктура, като се разработят детайлни регистри за тях, съобразени с критериите, регламентирани в Закона за устройство на територията. Обектите от критичната инфраструктура и зоните за аварийно планиране се картографират.

Изследването на повтаряемостта на възникването на неблагоприятните климатични явления, дава възможност за по-доброто разбиране на рисковете, тяхното управление, повишаване на готовността за реакция и свеждане до минимум на вредните въздействия.

Разработени са рискови характеристики за всеки потенциално опасен обект и населено място. Последователно и детайлно са разработени на рисковата характеристика за всеки потенциално опасен обект и са определени на зоните за аварийно планиране, като потенциално застрашените съседни жилищни сгради и елементи от критичната инфраструктура също за отчетени/набелязани.

Разработване на рискова характеристика за всяко населено място, като се определят съществуващите заплахи, заливни зони, зони за аварийно планиране и други потенциални опасности за здравето и живота на хората.

Дейност 2.2. Анализ и оценка на рисковете на бедствия.

Прогнозирането на риска и въздействието върху здравето и живота на хората е най-съществената част от цялостната система за защита при бедствия. Анализа на риска от бедствия, ще подпомогне вземането на решения за повишаване на капацитета и способностите за планиране и реагиране. При изготвяне на анализа и оценка на риска от бедствия е необходимо да се анализира въздействието на отрицателните фактори на природните бедствия и технологични аварии. За всеки потенциално опасен обект е необходимо да се отразят зоните за аварийно планиране. С картографирането на опасностите могат да бъдат идентифицирани районите, които са податливи на конкретни рискове, което е важен инструмент за планиращите органи и се предлага съществена информация на обществеността.

За управление на риска от наводнения се разработва план, който е съсредоточен върху предотвратяването, защитата и готовността, включително и прогнозите за наводнения и системата за ранно предупреждение. За да се отчетат вероятните последици от климатичните промени върху риска от наводнения се предвижда да се преразглеждат и актуализират предварителната оценка на риска и картите.

Използването на подходяща методика позволява да се разработи план за реагиране и за овладяване на възникналите инциденти, като се оптимизира използването на аварийно-спасителни екипи, чрез минимизиране на рзхода на човешки и материални ресурси. Разработването на сценариите за възникване и развитие на инциденти с опасни химични вещества и дефинирането на зоните за аварийно планиране, позволява със значителна точност да се определи обема от очакваните аварийни работи и спасителни мероприятия и да се разработят варианти за ликвидиране на последствията.

Разработването на детайлни варианти за ликвидиране на последствията от технологични аварии и природни бедствия ще бъдат основа за проектиране на система за безопасност, съчетавайки в единен механизъм, провеждането на всички мероприятия по оповестяването, провеждането на спасителни работи, аварийно-възстановителни дейности, деконтаминация, снабдяване с материално технически средства, оказване на първа медицинска и квалифицирана лекарска помощ.

За всеки конкретен сценарий се посочват критичните стойности на физичните величини, критични за здравето и живота на хората, както и въздействието върху животни, сгради и съоръжения и възможността от възникване на домино ефект.

Като следствие от определенния обем от аварийно спасителни работи се определя структурата на аварийните екипи, определя се необходимото окомплектоване на личния състав с материално-технически средства. Определят се задачите на аварийните служби.

Включването на оценката на риска от бедствия в устройственото планиране и в управлението на урбанизираните територии, подложени на голям риск от бедствия и прилагане на мерки за избягване на щети, ще допринесе за увеличаване на устойчивостта на застроената среда и друга инфраструктура. Необходимо е също отчитането на рисковете от бедствия в процедурите по планиране на големи инфраструктурни проекти и включване на критерии за проектиране , приемане и изпълнение, както разработване и насърчаване използването на насоки и инструменти

за мониторинг, за намаляване на риска от бедствия в контекста на устройствената политика и аграрното планиране.

За намаляване на рисковите фактори следва да се създаде практика за мониторинг и изготвяне на годишни анализи.

Дейност 2.3. Планиране защитата при бедствия.

Планирането на основните мерки за защита при бедствия в Област Шумен ще създаде възможност за последователно изпълнение на целите и постепенно повишаване на възможностите на ръководството на областта за своевременно реагиране и бързо преодоляване на негативните последици причинени от природни бедствия и технологични аварии. Освен това се предоставя възможност за подобряване на координацията и привличане на всички заинтересовани за определяне на основните насоки за усъвършенстване на системата за защита при бедствия. Чрез възможностите, предоставени от дългосрочното и краткосрочното планиране, ще се осигури изграждане на ефективна „Система за защита при бедствия” и реализиране на основните дейности, определени в настоящата Програма.

Необходимо е да се разработят стандартни оперативни процедури, които гарантират засилено и по-ефективно сътрудничество между заинтересованите лица по отношение на комплексния риск.

Проектирането на системата за защита при бедствия, изисква привличане на високо квалифицирани и подготвени специалисти, които на базата на съществуващите нормативни документи и методики, да разработят основите на защитата, като прогнозира въздействието, **оценят** риска и предложат структура и състав на аварийно спасителни екипи, тяхното оборудване с технически средства и да се регламентира и финансово обезпечи обучението им.

Във връзка с осигуряване изпълнението на плана за защита при бедствия се сключват споразумения между Областен управител на област Шумен, юридически лица и еднолични търговци. Изготвяне на **регистър на специализирана техника**, необходима за реализиране на планираните аварийно - спасителни работи при бедствия. Със собствениците на техника се уточнява регламента за използване, времената за реагиране и реда за заплащане на изразходваните ресурси.

Дейност 2.3. Планиране, изграждане, разширяване и поддържане на системи за мониторинг, ранно предупреждение и оповестяване

Намаляването на риска от бедствия и повишаване на устойчивостта се извършва не само, чрез регистриране и информиране за опасностите, физическия, социалния и икономическия риск, но и чрез ефективното използване на системите за мониторинг, прогнози, ранно предупреждение и оповестяване.

Важна стъпка за това е осигуряване на данни от извършващите се наблюдения от Центъра за аерокосмическо наблюдение, НИМХ и НИГГГ - БАН за прогноза, мониторинг и ранни предупреждения за опасни явления от хидрометеорологичен и сеизмичен произход. Това изисква усъвършенстване и кадрово осигуряване на

дежурните длъжностни лица и подобряване на процеса за събиране, обработка и обмен на данни за намаляване на риска от бедствия. Необходимо е да се насърчава процесът на изграждане на локални системи за оповестяване в обекти, представляващи строежи по чл. 137, ал. 1, т. 1, буква "г" или "д" от Закона за устройство на територията или осъществяващи дейност, която създава опасност за възникване на бедствие, като се интегрират с изграждащата се Националната система за ранно предупреждение и оповестяване при бедствия и реализиране на възможност за оповестяване на населението.

Дейност 2.4. Подобряване на съществуващата нормативна база за намаляване на риска от бедствия

Намаляването на риска от бедствия следва да се основава на интегриран подход на всички нива за управление в съответствие с вече съществуващите нормативни актове в различните сектори. За постигането на *устойчивост* на обществото при възникване на бедствия, е необходимо задълбочено да се анализират действащите нормативни документи, подобряване на механизмите за намаляване на риска от бедствия, приемане на решения за реализиране на изискванията в областта на планирането на дейността за намаляване на последиците от бедствия.

Наложително е да се извърши анализ на изискванията на нормативните документи и да се направят изводи за предприемане на мерки, целящи, намаляване на риска от бедствия, чрез ясно дефиниране на структурата и взаимовръзките на органите за управление в условията на бедствия. Извършването на оценка на съответствието на нормативните документи в Област Шумен, съсредоточени към снижаване на риска от бедствия ще предостави възможности за извършване на подходящи и необходими промени.

Дейност 2.5. Развитие на административния капацитет за прилагане на мерките за защита при бедствия.

Намаляването на риска от бедствия изисква стабилна институционална база, която следва да бъде повишена, чрез изграждане на капацитет, добро управление, насърчаване на подходящи политики, улесняване на информационния поток и приемане на ефективни механизми за координация. Специфичните отговорности на местното самоуправление, за реализиране на конкретни мерки за защита при бедствия и недостатъчните ресурси за намаляване на риска, налагат да се предприемат мерки за повишаване на институционалния експертен капацитет.

Повишаването на експертния капацитет е необходимо да се концентрира към създаване на възможности на моделиране на конкретни сценарии за възникване и развитие на потенциалните рискове, планиране на адекватни мерки за защита, както и за подготовка на екипи за реагиране, съчетани с подкрепа и развитие на доброволчеството.

Повишаване на експертния капацитет ще се реализира, чрез разработване и реализиране на концепция за структуриране на екип за "*Анализ и оценка на риска*".

Силното институционално начало на управлението на риска от бедствия, може да бъде осигурено, когато Програмата за намаляване на риска от бедствия се превърне в адекватен и ефективен механизъм, осигуряващ интегрирането на намаляването на риска от бедствия във всички сектори.

В тази връзка, сформираният **Областен съвет за намаляване на риска от бедствия**, трябва да работи съвместно за постигане на единен и съгласуван подход при набелязването и изпълнението на съответните мерки за намаляване на риска от бедствия. Дейностите на Областния съвет за намаляване на риска от бедствия следва да бъдат достатъчно добре обезпечени с финансов, технически и административен капацитет. Това ще доведе не само до по-голяма полза от предприетите действия, но и значително ще повиши степента на рационално използване на наличните ресурси.

**ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 3:
ПОВИШАВАНЕ НА ГОТОВНОСТТА ЗА ЕФЕКТИВНО РЕАГИРАНЕ ПРИ
БЕДСТВИЯ НА ВСИЧКИ НИВА НА УПРАВЛЕНИЕ**

Дейност 3.1. Планиране и реализиране на мерки за защита на критичните инфраструктури

Рискът от неблагоприятните явления нараства поради редица фактори, свързани с нарастваща гъстота на населението на определена територия, засилващо се изменение на климата, увреждане на околната среда, както и факта, че днес все повече хора живеят в райони, изложени на риск. Необходимо е да се разработи механизъм за целогодишно организиране и провеждане на дейности за поддържане проводимостта на речните легла и дерета, на отводнителните и канализационни съоръжения в населените места и речните участъци след язовирните стени.

Дейност 3.2. Мерки за управление на риска от бедствия

Включването на оценките на риска от бедствия в устройственото планиране и в управлението на гъсто заселените територии, подложени на голям риск от бедствия и прилагане на мерки за избягване на щети, ще допринесе за увеличаване на устойчивостта на застроената среда и друга инфраструктура.

Защитата на критичните инфраструктури е съществен елемент и от политиката за сигурност на Област Шумен.

Дейност 3.3. Структуриране на органи за управление.

Основа на системата за управление при провеждане на мероприятията за защита на населението, работниците и служителите от негативните последствия на природни бедствия и технологични аварии е повишаване качеството на работа на Щаба за изпълнение на областния план за защита при бедствия и поддържане на постоянна готовност за реагиране.

За управление на процесите на превенция за намаляване на риска и защита при бедствия в Област Шумен с изградени следните органи за управление:

Областен съвет за намаляване на риска от бедствия;

Щаб за изпълнение на областния план за защита при бедствия;

Ръководители на операциите ще се определят със заповед на Областен управител предвид създалата се обстановка. Ръководителят на операциите е необходимо да притежава нужната експертиза.

За повишаване ефективността от дейността на Щаба за защита при бедствия и изпълнение в пълен обем на мероприятията, определени в годишния план за работа, ще се разработи система за управление в съответствие със стандартите за качество. Регламентиране на основните задължения на членовете на Щаба за защита при подготовката им за реагиране при възникване на критични ситуации, като се и разработят функционалните им задължения.

Подобряване дейността за оказване на методическа и експертна помощ на органите за управление на обекти от критичната инфраструктура, чиято дейност е определена като потенциално опасна за населението.

Дейност 3.4. Структуриране на екипи на Единна спасителна система

Необходимостта от специализирани и с общо предназначение на екипи за провеждане на аварийно спасителни работи се определя като резултат от оценка и анализ на рисковите фактори, изчисления обем от работа при различни критични ситуации, трансформирани като количество мото/часове и човеко/часове с последващо им преобразуване в количество личен състав и специализирана техника. Необходимия личен състав и техника се разпределя по екипи. В зависимост от задачите които ще възникват, като следствие от технологичната авария или природното бедствие, се определя и предназначението на аварийните екипи.

При разработване на системата за защита от бедствия, се налага извода за необходимостта от структуриране на Единна спасителна система на област Шумен. Структурата и състава на Единна спасителна система се определя като следствие от оценката на риска, прогнозиране развитието на критичното събитие и технологичните възможности на аварийните екипи. Целта на единната групировка, е да се подготвят всички институции и търговски дружества за работа при възникване на бедствия, да се разпределят задачите в зависимост от обема на работа и се уточни реда за взаимодействие в зависимост от възникналата кризистна обстановка. **Чрез изграждане на единната групировка се реализира идеята за обединяване на усилията на всички, за ликвидиране на последствията от критичната ситуация.** Единната спасителна система ще повиши своята ефективност, като се регламентира използването на съществуващите мощни структури на националната икономика, разполагащи с високо производителна техника, професионално подготвен и непрекъснато обучаващ се личен състав, с изградена система за техническо обслужване и ремонт на техниката.

Чрез използване на техните технологични и интелектуални възможности, ще се постигне значително повишаване нивото на защита на населението, при значително снижаване на финансовите разходи.

Област Шумен е необходимо да концентрира усилията си за развие идеята за структуриране на модул за поддържане проводимостта на реки, дерета и мостове, за предотвратяване на **наводнения**. Да се разработи стратегия от страна на общинските администрации за стопанисване на язовири (общинска собственост), извършване на ремонтно-възстановителни дейности на обектите и правилно управление на приходите.

Развитието и интегрирането на **доброволчеството** на **всички нива**, е възможно само, чрез създаване на благоприятна среда за обучение и реализиране разясняване на икономическата и социалната му значимост за обществото, подобряване на юридическата закрила и отдаване на признание на **доброволчеството**.

Дейност 3.5. Подобряване на готовността за ефективно реагиране и възстановяването при бедствия

Дейностите, свързани с поддържане на готовността, по естествен начин са обвързани с дейностите по реагиране и възстановяване. В този смисъл, те дават добра възможност за осигуряване на съгласуваност между дейностите за управление при бедствия, чрез развитие на капацитет за намаляване на риска от бедствия (*човешки ресурси, технически способности, финансови ресурси и др.*). Актуализирането на насоките и подготовката на указания за планиране, провеждане и оценка на тренировки и учения за защита при бедствия, както и ежегодното им провеждане, ще допринесе значително за подобряване на готовността за ефективно реагиране и за намаляване на риска от бедствия.

Важна предпоставка за ефективното реагиране при бедствия е диалогът, координацията и обменът на информация между съставните части на Единната спасителна система. Да се създадат възможности за насърчаване на сътрудничеството и взаимодействието в областта на мениджмънта на бедствията, както и обмен на добри

практики за оказване на помощ в случай на бедствия, чрез публично-частно партньорство.

**ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ № 4:
ВЪВЕЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВА СИСТЕМА ЗА ФИНАСИРАНЕ НА
ЗАЩИТАТА ПРИ БЕДСТВИЯ**

Дейност 4.1. Финансово обезпечаване на подготовката за реагиране при бедствия.

Целенасочено планиране на финансови средства за обезпечаване дейностите на органите за управление и частите на Единната спасителна система, включващи материално техническото обезпечаване, както и определяне на подobaващо възнаграждение. От особена важност за осигуряване на своевременно реагиране е изграждане на системи за наблюдение.

Изследванията и проучванията показват, че публичните и частните инвестиции в дейностите по намаляване на риска от бедствия значително редуцират разходите

необходими за реагиране и възстановяване след бедствия. Навременното и адекватно инвестиране в различни мерки, ограничаващи въздействието на определени фактори води до недопускане възникването на бедствия или до съществено намаляване на техните негативни последици.

Анализът „разход-ползи“ от предприетите действия за управление на риска от бедствия, е необходимо да се вземе предвид при осъществяването на публични и частни инвестиции на всички нива, както и при проектирането на механизмите за защита на населението и споделяне на финансовия риск.

Дейност 4.3. Финансово обезпечаване на неотложни аварийно - възстановителни дейности при бедствия

Осигуряването на нормално функциониране на обществото при бедствия, задължително преминава и през ефективно и координирано възстановяване. Това е сложен социален процес, който се простира далеч извън възстановяването на материални активи или предоставянето на социални услуги. Възстановяването може да отнеме седмици, месеци, години и дори десетилетия. За да бъде достатъчно бързо и ефективно, то трябва да се базира на цялостна и интегрирана рамка, която отчита многостранните му аспекти, които в комбинация, поставят основите на устойчивостта на обществото.

Необходимо е да се подобри прилагането на механизми за социална помощ при засегнатите от бедствия деца, възрастни, хора с увреждания и други социално-уязвими групи от населението.

В тази връзка, предприемането на необходимите действия и въвеждането на адекватни механизми за финансиране, ще осигури възможност за справяне с предизвикателствата на бъдещето. Употребата на така наречени инструменти за предварително осигуряване на финансиране, като застраховане (суверенно, параметрично, вторично-застраховане), финансови резерви, кредити за справяне с извънредни ситуации др., които допълват обикновено използваните инструменти за обезпечаване на дейности по защита при бедствия, ще осигури необходимата адаптивност на системата.

Необходимо е изборът на съответните финансови механизми да бъде съобразен с потребността от ресурси във времето. Фазата на възстановяване трябва да се основава на предварително планирани действия, които да не допускат създаването на същите рискови условия, довели до настъпване на бедствието.

Финансовото управление на риска от бедствия се реализира чрез мерки, като:

1. Разбиране и адекватно оценяване на риска от бедствия върху публичните финанси;
2. Въвеждане на механизми за финансиране на дейностите за намаляване на риска от бедствия;
3. Въвеждане на механизми за осигуряване на ликвидност след бедствия с голям мащаб, с цел по-бързо и ефективно възстановяване (катастрофичен фонд, параметрично/ суверенно застраховане и др.);
4. Стимулиране на използването на застраховането;

5. Осигуряване на финансови резерви за реализиране на мерки за реагиране и възстановяване след бедствия;

Повишаването на инвестициите с цел намаляване на риска от бедствия е възможно да се реализира чрез мерки, като:

1. Въвеждане на механизми за отчитане намаляването на риска от бедствия, като критерий при финансиране на големи публични и частни инфраструктурни проекти;

2. Въвеждане на механизъм за осигуряване на планиране на възстановяването след бедствия;

3. Изграждане на система за наблюдение и отчетност на разходваните финансови средства при превенция, реагиране, възстановяване и подпомагане.

Програмата е приета на.....заседание на Областен съвет за намаляване на риска от бедствия, проведено на.....

Изготвили по предложение от членовете на Областен съвет за намаляване на риска от бедствия: Николай Цветанов – *Служител по сигурността на информацията в ОА*

Отпечатано в 2 (два) екз.

Екз. № 1 – Областна администрация Шумен

Екз. № 2 – Съвет за намаляване на риска от бедствия по **чл. 62, ал. 3** от Закона за защита при бедствия

Приложение: План за изпълнение на „Програмата на Област Шумен за намаляване на риска от бедствия за периода 2020-2025 год.

Проф. Стефан Желев

Областен управител и

Председател на Областен съвет

за намаляване на риска от бедствия

Съгласували:

Петко Шаренков

зам.-областен управител

Ширин Вели

зам.-областен управител

Комисар Иван Иванов

Секретар на Областен съвет

за намаляване на риска от бедствия

и Директор на РДПБЗН-Шумен

Изготвили:

Николай Цветанов -

Служител по сигурността на информацията и ОМП в ОА

Галя Колева

Инспектор ЗН (РХБЗ) в РДПБЗН Шумен